

Ensimmäinen koko maan kattava selvitys kouluterveydenhuollosta:

Kouluterveydenhuollossa suuria eroja terveystieteiden kesken.

Laatu ja henkilöstö vain harvoissa kunnissa suosituksen mukaista..

Tutkijat haastavat vanhemmat huolehtimaan siitä, että koululaiset saavat hyvän käytännön mukaista kouluterveydenhuoltoa jokaisessa kunnassa.

Kouluterveydenhuollosta julkaistiin valtakunnallinen opas vuonna 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton yhteinen laatusuositus kunnille valmistui kesällä 2004. ***Stakesin ja Tampereen yliopiston yhteinen tutkimus kouluterveydenhuollosta osoittaa, että oppaalla ja suosituksella on toistaiseksi ollut varsin vähän vaikutusta terveystieteiden toimintaan.***

Suuria eroja terveystieteiden välillä

Kunnat saavat järjestää kouluterveydenhuollon oman harkintansa mukaan. Suositusten tehtävänä on kertoa, millainen on hyvä käytäntö. Niiden avulla pyritään myös siihen, että koululaisille olisi tarjolla kohtuullisesti tasa-arvoinen ja tarpeen mukainen kouluterveydenhuolto asuinpaikasta ja koulusta riippumatta. Hyvin järjestetty kouluterveydenhuolto edistää lasten hyvinvointia, helpottaa opettajien työtä ja vähentää osaltaan lastensuojelun, erityisopetuksen ja mielenterveyspalvelujen kustannuksia.

Tutkimustuloksia esitellyt tutkimusprofessori Matti Rimpelä Stakesista kiinnitti huomiota suuriin eroihin terveystieteiden kesken. Valtion viranomaisilla ei nykytilanteen puitteissa ole mahdollisuutta suoraan ohjata kuntia. Vain äärimmäisiin laiminlyönteihin lääninhallitukset voivat puuttua, jos esimerkiksi vanhemmat niistä kantelevat.

Kouluterveydenhuolto on halpaa, valtio lisännyt tukea

Informaatio-ohjauksen rinnalla valtion talousarvioissa lisättiin vuonna 2002 pysyvästi kuntien valtionosuutta noin 70 miljoonaa euroa vuodessa ja toivottiin kuntien käyttävän tämän lisäyksen lasten hyvinvoinnin edistämiseen ja erityisesti kouluterveydenhuoltoon. Hyvin järjestetyn kouluterveydenhuollon kustannukset ovat noin 120 euroa koululaista kohti vuodessa ja kokonaiskustannukset lähellä valtionosuuden kasvun suuruusluokkaa. Kunnilla ei pitäisi olla taloudellisia esteitä kouluterveydenhuollon järjestämiseen suositusten mukaisesti

Valvonta vanhempien vastuulla

Tutkimusprofessori Matti Rimpelä vetosi vanhempiin ja erityisesti peruskoulujen vanhempien yhdistyksiin. Nyt julkaistut tiedot antavat vanhemmille mahdollisuuden verrata oman kunnan tilannetta laatusuosituksiin.

Vanhempien tulisi tutustua hyvän kouluterveydenhuollon käytäntöihin. Jokaisessa peruskoulussa olisi selvitettävä, onko kouluterveydenhuollon järjestämisessä otettu huomioon juuri tämän koulun erityispiirteet ja miten toiminta vastaa hyvästä käytännöstä esitettyä suositusta.

Kouluterveydenhuollon kehittäminen jätetty terveydenhoitajille – henkilöstöä vähän

Terveyskeskusten antamista tiedoista ilmenee, että kunnissa vastuu kouluterveydenhuollosta on jätetty pääasiassa terveydenhoitajille. Suuressa osassa terveyskeskuksista johto ei osaa sanoa, paljonko kouluterveydenhuoltoon on osoitettu lääkäriä.

Laatusuosituksen mukaan kouluterveydenhuollossa saisi olla enintään 600 koululaista koko-aikaista terveydenhoitajaa ja 2100 koululaista koko-aikaista lääkäriä kohti. Enemmistössä niissä terveyskeskuksista, joista tiedot saatiin, kouluterveydenhuoltoon on osoitettu terveydenhoitajien ja lääkäreiden työpanosta selvästi suositeltua vähemmän.

Kunnilla tulisi olla vuosittain tarkistettava kouluterveydenhuollon suunnitelma, jonka kansanterveystyöstä ja perusopetuksesta vastaavat luottamushenkilöt ovat hyväksyneet. Joka kolmannessa terveyskeskuksessa on kouluterveydenhuollon suunnitelma uusittu laatusuosituksen julkaisemisen eli vuoden 2004 jälkeen. Luottamushenkilöhallinto on päättänyt laatusuosituksen aiheuttamista toimituksista vain 4 prosentissa terveyskeskuksista.

Monet kunnat laiminlyövät laaja-alaiset terveystarkastukset

Peruskouluaikana tulisi koululaisille tehdä kolme laaja-alaista terveystarkastusta terveydenhoitajan, lääkärin ja myös opettajien yhteistyönä. Näihin tarkastuksiin olisi vanhemmat kutsuttava mukaan. Hieman yli puolet terveyskeskuksista tekee peruskouluaikana koululaisille suosituksen mukaiset kolme laaja-alaista terveystarkastusta. Hieman yli puolet terveyskeskuksista ilmoitti tekevänsä tarkastukset suositusten mukaisesti.

Kymmenen terveyskeskusta ilmoitti, että heidän kouluterveydenhuollossaan ei tehdä lainkaan laatusuosituksen tarkoittamia laaja-alaisia terveystarkastuksia ja 19 terveyskeskuksessa tällainen tarkastus tehtiin vain kerran peruskouluaikana..

Kouluterveydenhuolto – syyskuu 2005 –perusraportissa esitettävät tiedot on saatu Stakesin toteuttamasta Terveyden edistäminen kunnan kansanterveystyössä kyselystä, johon on viime vuoden lopulla vastannut 87 % terveyskeskuksista. Tarkemmat tiedot koko kyselystä ovat osoitteessa:

<http://www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/tkkysely/index.html>

Perusraportti kouluterveydenhuollosta ja terveyskeskuskohtaiset tiedot ovat osoitteessa:

http://www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/johtamishanke/Kansanterveystyo/koulu_opiskeluterveyhuolto.htm

Lisätietoja:

Tutkimusprofessori Matti Rimpelä, Stakes, puh. 050 569 3439

Tutkimussihteeri Kirsi Wiss, Tampereen yliopiston terveystieteen laitos, puh. 03 35518817